

YA! 2025

Yrkesakademin
i Österbotten

HÅLLBARHETSTÄNK
PÅ HÅR- OCH
SKÖNHETSBRANSCHEN

s.18

Studier inom
informations- och
kommunikationsteknik

s.8

YRKESEXAMEN I
MUSIKPRODUKTION-
FRIHET, ANSVAR
OCH INITIATIV

s.6

HUR GICK DET SEDAN ?
– VÅRA ALUMNER
BERÄTTAR

s.24

Smaker i
fokus med
1h+k

s.10

YRKESUTBILDNING – kunnsande och välmående

Välkommen att ta del av vår YA-broschyr 2025. Här hittar du såväl intressanta artiklar som information om yrkesutbildningen. Vi vill ge dig en presentation av det allmänna som gäller för yrkesutbildningen i vårt land samt berätta om vad YA kan erbjuda.

Flera av våra studerande berättar här om sina studier och om vägen fram till ett yrke, vägen fram till yrkeslivet och om möjligheterna att studera vidare.

Det finns två vägar att söka in till en yrkesutbildning, via gemensam ansökan eller via kontinuerlig ansökan. Den gemensamma ansökan är för dig som avslutar grundläggande utbildning och ska vidare till andra stadiet samt för dig som från tidigare saknar examen. Den gemensamma ansökan sker under våren. Du som nu avslutar den grundläggande utbildningen är läropliktig fram tills att du fyller 18 år eller tills att du avlagt en examen på andra stadiet. Kontinuerlig ansökan är för dig som redan har en examen, vill byta bransch eller söker ny studieplats.

Du som söker och blir antagen till YA kan även ha nytta av tidigare studier samt arbetserfarenhet. Denna erfarenhet kan byggas in i din examen och således förkorta din tid i skolan. Yrkesutbildningen idag är flexibel och kan anpassas till dina behov och önskemål. Du kan studera på skolan i ganska traditionell yrkesskolmiljö, men även ute i arbetslivet genom utbildnings- eller läroavtal. Alla examina innehåller obligatoriska samt valbara delar och du kan själv kombinera din examen med innehåll från din egen bransch eller från andra branscher.

En yrkesinriktad examen är alltid en bra bas att utgå från oberoende om du planerar att arbeta inom yrket eller om du planerar att studera vidare på tredje stadiet. YA ger dig kunnsande, upplevelser samt färdigheter som du alltid kommer att ha nytta av.

Till YA är du välkommen så som du är. Likabehandling, jämlikhet, trivsel och välmående bland såväl studerande som personal är viktigt i vår skolvardag.

Välkommen!

Anne Levonen, rektor, Yrkesakademin i Österbotten

TEXTER

Christian Westergård
Jari von Wendt
Kenneth Norrlin
Linn Ahlskog
Maria Nystrand
Marie-Louise Carp
Nina Lindahl
Sara Mannsén
Sofia Mitts-Björkblom

FOTO/GRAFIK

YA
Bildbank
Ida Söderback
Kim Vesterbacka
Niklas Forsberg
Nina Lindahl
Sara Mannsén
Susanna Vestling

UTGIVARE

Yrkesakademin
i Österbotten

TRYCK

Grano 2024

LAYOUT

Nina Lindahl

FÖLJ OSS!

#yaösterbotten

YA! Yrkesakademin
i Österbotten

ya_osterbotten

ya_osterbotten

Yrkesakademin
i Österbotten

Yrkesexamen i musikproduktion – Frihet, ansvar och initiativ s. 6

Studier inom IKT – En bred och mångsidig utbildning som ger många möjligheter s. 8

Smaker i fokus med 1h+k s. 10

Yrkesexamen i affärsverksamhet – En examen för professionell medarbetarutveckling s. 14

Du är viktig – Julia och Nathali ger råd om vänskap och livet s. 21

INNEHÅLL

1	YRKESUTBILDNING – KUNNANDE OCH VÄLMÅENDE	20	JÄMLIKHET, LIKA VÄRDE OCH ÖMSESIDIG RESPEKT
3	ATT STUDERA PÅ YA	21	DU ÄR VIKTIG – JULIA OCH NATHALI GER RÅD OM VÄNSKAP OCH LIVET
6	YRKESEXAMEN I MUSIKPRODUKTION – FRIHET, ANSVAR OCH INITIATIV	22	TRÄDGÅRDSMÄSTARE JARI SVARAR – OM BESKÄRNING OCH OHYRA
8	STUDIER INOM IKT – EN BRED OCH MÅNGSIDIG UTBILDNING SOM GER MÅNGA MÖJLIGHETER	24	LJUS FRAMTID FÖR JORDBRUKAREN
9	HÄNT PÅ YA	25	EUROPAS BÄSTA NÄRVÅRDARE
10	SMAKER I FOKUS MED 1H+K	26	BRA MED KORTARE UTBILDNINGAR OCKSÅ
13	INTERNATIONELLA UTBYTESPERIODER PÅ YA	27	JAG VILL INSPIRERA UNGA MÄNNISKOR ATT HITTA RÄTT
14	YRKESEXAMEN I AFFÄRSVERKSAMHET – EN EXAMEN FÖR PROFESSIONELL MEDARBETARUTVECKLING	28	EDUNOVA – DIN VÄG FRAMÅT
16	MÖT VÅRA STUDERANDE	28	YA DRIVE – TA KÖRKORT HOS OSS!
17	UTBILDNING SOM HANDLEDER FÖR EXAMENSUTBILDNING (HUX)	29	AI – ANVÄNDNING IDAG OCH FRAMTIDA POTENTIAL
18	HÅLLBARHETSTÄNK INOM HÅR- OCH SKÖNHETSBRANSCHEN	30	UF – ETT ÅR SOM FÖRETAGARE
19	MÖT VÅRA STUDERANDE	31	FM TÄVLINGARNA I YRKESKICKLIGHET – MÄSTARE 2024
19	VÄLKOMMEN PÅ PRAO ELLER PRÖVA PÅ DAGAR PÅ YA	32	VÅRA ENHETER
		33	SÖK TILL YA

ATT STUDERA PÅ YA

GRUNDEXAMEN

– visar att du har de kunskaper och färdigheter som yrket kräver. Du får en bred och bra grund inom yrket.

När du går en yrkesutbildning, får du en personlig utvecklingsplan för kunnandet (PUK) och studerar enligt den. Du studerar också i olika lärmiljöer, till exempel på skolan eller på en arbetsplats.

Utbildning som ordnas på en arbetsplats (UA) ger dig möjlighet att i praktiken få den yrkesskicklighet som ingår i examen. Du får också en fin möjlighet att skapa kontakter till arbetslivet, som du kan ha nytta av då du har fått din grundexamen.

En yrkesinriktad grundexamen har en omfattning av 180 kompetenspoäng (kp) i vilken ingår 35 kp gemensamma examensdelar. Betyg över avlagd examen får du när du med godkänt resultat avlagt alla de examensdelar som krävs enligt examensgrunderna.

DUBBELEXAMEN (kombiexamen)

– innebär att du avlägger både grundexamen och studentexamen under studietiden.

Som studerande vid YA:s alla enheter och utbildningar har du möjlighet att avlägga dubbelexamen (kombiexamen). Du byter ut en del av de gemensamma examensdelarna till ett rekommenderat antal studieavsnitt från gymnasiets lärokurs med sikte på att avlägga studentexamen.

Vid YA i Vasa hålls kombistudierna dagtid i skolan. Vid enheten i Närpes samarbetar vi med Närpes gymnasium, i Jakobstad och i Pedersöre samarbetar vi med Aftis via distansstudier. Vi erbjuder gymnasiestudier i modersmål,

medellång finska, lång engelska, kort matematik samt samhällslära (i Närpes hälsokunskap). Kombistudierna är avgiftsfria. I studentexamen skriver du fem ämnen och provet i modersmål är obligatoriskt för alla.

Att avlägga dubbelexamen är krävande och det är viktigt att kombistuderande är medvetna om tilläggsarbetet som gymnasiestudierna medför. Din studiehandledare vid YA ger närmare information om kombistudier och dubbelexamen i början av studierna.

Läs mer på www.yrkesakademin.fi/kombistudier

LÄROAVTAL

– En flexibel form av yrkesstudier där du jobbar, studerar och får lön! Med läroavtal kan du avlägga en grundexamen, en yrkesexamen eller en specialyrkesexamen.

Läroavtal är ett flexibelt sätt att studera och passar i många skeden i livet. Läroavtal är en möjlighet för dig som vill börja studera, men fungerar också smidigt för dig som redan studerar vid YA och vill avlägga en eller flera examensdelar med läroavtal. Längden på ett läroavtal kan vara alltifrån en månad till flera år.

Med ett läroavtal är arbetsplatsen din lärmiljö. Du lär dig genom praktiska arbetsuppgifter på arbetsplatsen och i andra lärmiljöer, t.ex. vid YA eller genom lärande via nätet.

Läroavtalet bygger på ett arbetsavtal eller ett tjänsteförhållande men passar också egenföretagare. På arbetsplatsen får du handledning av din arbetsplatshandledare.

Läs mer på www.yrkesakademin.fi/laroavtal

**MERA INFORMATION OM YA:S
UTBUD AV GRUND-, YRKES- OCH
SPECIALYRKESEXAMINA SAMT ANDRA
UTBILDNINGAR HITTAR DU PÅ:**

www.yrkesakademin.fi/utbildningar

**DU KAN OCKSÅ KONTAKTA VÅRA
STUDIEHANDLEDARE:**

Enheten i Pedersöre och Jakobstad:
Petra Söderling, tfn 044-750 3288

Enheten i Vasa:
Anna-Lotta Östvall-Åstrand, tfn 050-572 9150
Benita Wolin, tfn 050-518 5114
Jessika Uljens, tfn 040-571 6479

Enheten i Närpes:
Julina Lillandt, tfn 050-441 0283

YRKESEXAMEN

- visar att du har den yrkesskicklighet som krävs av yrkesmän och sakkunniga på området.

Vidareutbildning inom din bransch kan ske genom att du avlägger yrkesexamen eller specialyrkesexamen.

Yrkesexamen är främst tänkt för dig som redan har en grundexamen eller kunnande från arbetslivet inom branschen. Genom att avlägga en yrkesexamen får du den yrkeskunskap som krävs av fackmän i branschen.

SPECIALYRKESEXAMEN

- visar att du kan och behärskar de mest krävande arbetsuppgifterna på området och har ett specialkunnande inom din bransch.

Specialyrkesexamen passar dig som efter din grundexamen utvecklat ditt yrkeskunnande och skaffat dig en bred arbetserfarenhet inom branschen. Specialyrkesexamen ger dig kunskap och färdigheter för krävande uppgifter inom ditt område samt insikter i personaladministrativa uppgifter.

YA har ett brett utbud av yrkes- och specialyrkesexamina som du kan välja mellan om du vill vidareutbilda dig efter avlagd grundexamen.

FORTSATTA STUDIER

En yrkesinriktad grundexamen ger dig allmän behörighet för fortsatta studier vid yrkeshögskola och universitet i Finland. 25-30% av våra studerande som avlägger en grundexamen söker sig till fortsatta studier på tredje stadiet.

YA SAMARBETAR MED NOVIA

Studerande har möjlighet att avlägga kurser tillsammans med första årets studerande vid yrkeshögskolan Novia redan under sin studietid vid YA.

Kurserna som studerande erbjuds att avlägga vid Novia faller inom ramarna för de valbara yrkesinriktade examensdelarna. De studerande

som är motiverade och som vill satsa på studier på tredje stadiet får redan under sin studietid vid YA möjlighet att påbörja studier vid Novia via Öppna YH.

Samarbetet mellan YA och Novia öppnar dörrarna mellan andra och tredje stadiet och genom det kommer studerande redan i ett tidigt skede in i rutinerna som gäller vid en yrkeshögskola.

EKONOMISKA STÖD

Som studerande vid YA kan du ha rätt till skolresestöd, studiestöd och allmänt bostadsbidrag samt statsgaranti för studielån.

Ansökan om skolresestöd gör du i MittFPA (www.fpa.fi/mittfpa). För att du ska kunna logga in i MittFPA och ansöka om stöd behöver du egna nätbankskoder eller ett mobilcertifikat. Kom ihåg att i god tid se till att du har tillgång till koder eller ett certifikat. Om du gör ansökan i MittFPA kan stödet betalas ut snabbare. Om du åker buss till skolan kan du skaffa din resebiljett i de flesta webbutiker som säljer resebiljetter så fort du har skickat in din ansökan. Stöd för skolresor kan fortfarande sökas med en pappersblankett, som lämnas in till FPA eller till skolan. Om du ansöker om stöd med en pappersblankett får du köprätten till resebiljetter först när FPA har behandlat din ansökan.

Du kan läsa mer på Folkpensionsanstaltens webbplats: www.fpa.fi

En del studerande har rätt att studera med arbetslöshetsförmån. I så fall gör du en överenskommelse med din TE-byrå före du inleder dina studier. Läs mer om frivilliga studier med arbetslöshetsförmån på TE-byråns webbplats. På TE-byråns webbplats finns också information om aktuell arbetskraftsutbildning och hur du ansöker till en sådan utbildning: www.jobbmarknad.fi

STUDIEKORT

Studerande vid YA kan beställa studie kort från Finlands Svenska Skolungdomsförbund (FSS). För att ansöka om medlemskap och studie kort behövs ett studieintyg från skolan. Se anvisningar och mer info: www.skolungdom.fi/medlemskap

Välkommen till Infopunkten eller Studiebyrån vid YA om du har frågor eller funderingar!

Du kan också kontakta oss per e-post: studiebyran@yrkesakademin.fi

HANDLEDARE I STUDIEVARDAGEN

Våra handledare i studievardagen finns där för dig som studerar på YA. Oavsett om du är ung eller vuxen, är du hjärtligt välkommen att vända dig till dem med alla dina frågor, stora som små. Du kan få stöd, råd och vägledning för olika livssituationer.

Har du något på hjärtat eller behöver vägledning? Tveka inte att kontakta handledarna i studievardagen:

Enheterna i Vasa och i Närpes:

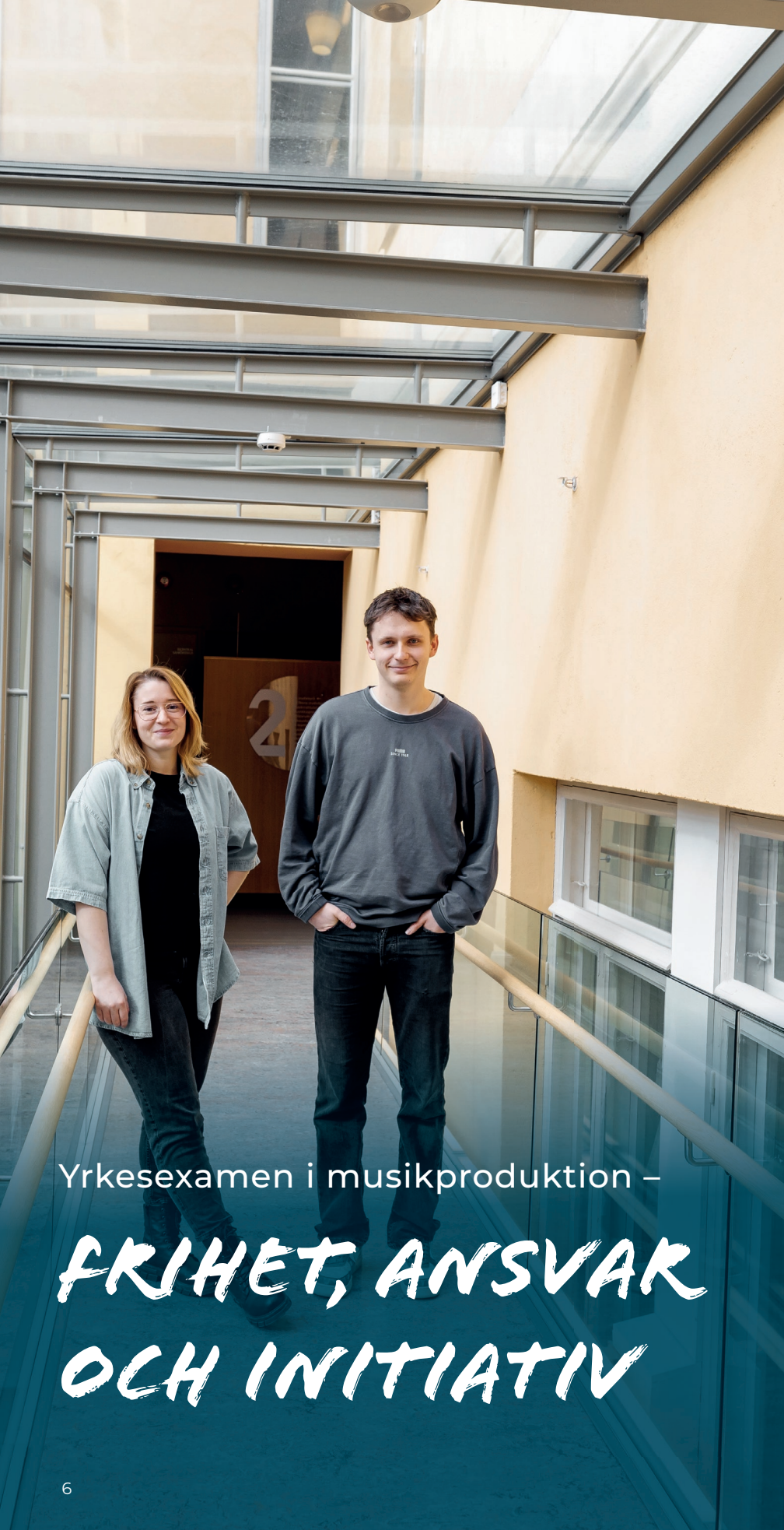
Nathali Stenback
Tfn 040-182 9879
nathali.stenback@yrkesakademin.fi

Enheterna i Pedersöre och i Jakobstad:

Julia Capozza
Tfn 040-485 3426
julia.capozza@yrkesakademin.fi

Mer information hittar du på www.yrkesakademin.fi/studieguiden

Yrkesexamen i musikproduktion –

**FRIHET, ANSVAR
OCH INITIATIV**

I oktober 2022 startade utbildningen "Yrkesexamen i musikproduktion" på YA i Jakobstad. "Utbildningen är ännu ny, det är spännande!" säger Johan ("Nisse") Nybäck som är lektor på utbildningen.

Om man älskar musik, om man redan tidigare skrivit och producerat låtar, eller om man önskar att man kunde göra det och känner att musikskapande skulle vara ens grej - då är yrkesexamen i musikproduktion hos oss på YA ett perfekt alternativ.

"Utbildningen ger dig en gedigen utbildning inom låtskrivning och musikproduktion. Som studerande får du möjlighet att studera i en modern och inspirerande miljö där du kan knyta nya, viktiga kontakter med olika aktörer inom musikbranschen och du får samarbeta med studerande från olika utbildningsformer," berättar Nisse.

Johannes och Linnea satsar på musiken

Två studerande som hoppas på en framtid inom musikbranschen är Johannes och Linnea.

Johannes Rosenkvist är 20 år och kommer från Kvevlax och Linnea Sandsten är 27 år och kommer från Malax. De avlägger båda yrkesexamen i musikproduktion. Johannes går kompetensområdet för musikproduktion, eller "prodd linjen" som han säger, och Linnea

som redan är inne på sitt andra år av studierna går kompetensområdet för låtskrivning (topliner).

Johannes gick i gymnasiet på Vasa övningskolas musiklinje och upptäckte i samband med ett musikalprojekt att han tyckte det var så roligt att skriva musik att han bestämde sig för att satsa fullt ut på musiken. På ett studiebesök till Campus Allegro i Jakobstad träffade han Nisse som berättade om den nya yrkesexamen i musikproduktion. "Det var perfekt för mig! Det var exakt det här jag ville göra, jag ville satsa huvudsakligen på musikproduktion, men samtidigt kunna ta lite gitarrlektioner och sånt, och det får man ju här," berättar Johannes. Han började sina studier på hösten 2023 efter att ha gått ut gymnasiet.

Linnea hade blivit färdig från sina studier till idrottsinstruktör på Arcada och började fundera på nästa steg i livet. Hon råkade hitta information om yrkesexamen i musikproduktion, ansökte och slapp in. Hon hör till den första gruppen av studerande som påbörjade studierna på den nya utbildningen på hösten 2022.

Studier med frihet och ansvar

Både Linnea och Johannes trivs med studierna. Johannes säger att han t.o.m. trivs bättre än han hade trott att han skulle göra. "Man har jättemycket frihet i studierna, vilket förstås är på gott och ont. Det är viktigt att man tar ansvar själv, men jag är ju här för att jag tycker det är kul så ansvarstagandet kommer automatiskt för min del," säger han. "Lärarna brinner verkligen för det de gör. Det märks att de tycker om det de håller på med vilket gör att också studerande trivs," fortsätter han. Linnea håller med: "Det är nice med en sån frihet i utbildningen och att man får välja vad man vill fokusera på".

Studierna har levt upp till Johannes och Linneas förväntningar, de får hjälp med det de behöver och de får jobba med det de vill och är intresserade av. "Vi har så bra lärare! De är måna om oss, att vi ska må bra och göra framsteg," säger Linnea.

Nisse berättar att tanken med yrkesexamen i musikproduktion är att den ska efterlikna arbetslivet

så mycket som det går. Man ska alltså studera på samma sätt som om man skulle jobba i branschen. "Det är en bransch som kräver jättemycket initiativtagande av en själv som kreatör, man ska hela tiden söka nätverk, hålla kontakt med dem, pusha och pusha. Det är viktigt att skapa kontakt till andra musiker, till företag och framför allt till musikförlag - det är de som hjälper en att få ut ens låtar till musikbolagen," berättar Nisse.

"Studievardagen går alltså inte ut på traditionell undervisning i klass där läraren bara förmedlar information, utan vi jobbar så att var och en studerande ska hitta sin egen väg, hitta sitt sound genom att skapa tillsammans, utvärdera tillsammans och hjälpa varandra att bli starkare, både som skapare och som människor," förklarar Nisse studierna i ett nötskal.

Vad gör man då konkret på utbildningen?

Johannes berättar om den inriktning han har valt: "Jag producerar musik, gör en ljudbild. Mitt huvudsakliga fokus är inte melodi och text utan musiken kring. För tillfället har jag ett projekt med ett band och dit går mycket av min tid just nu. Jag skriver låtar tillsammans med några kompisar, nog text och melodi också, men det är väldigt mycket fokus på musiken, rytm och ackord och den delen".

Linnea berättar att hon skriver text och melodier, hon sätter sig vid pianot och gör låtar. Men ibland kan också hon "prodda" en låt. Hon gör lite både och, men då hon tagit examen kommer hon att kalla sig låtskrivare, eller topliner.

Efter examen tänker Linnea i alla fall just nu att hon ska börja jobba, gärna med något där hon får vara kreativ. För Johannes lutar det åt vidarestudier inom musik. Han vill fortsätta utvecklas inom sitt producentskap men säger att det egentligen inte är så jättestor skillnad exakt vad han gör bara han får hålla på med musik.

Text: Maria Nystrand

Bild: Niklas Forsberg

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademien.fi/musikproduktion

STUDIER INOM IKT

– en bred och mångsidig utbildning som ger många möjligheter

IT-utbildningen, eller mer exakt grundexamen i informations- och kommunikationsteknik (IKT) är idag en populär och modern utbildning inom YA som årligen lockar till sig såväl ungdomar som vuxna studerande. I dagens läge studerar cirka 70 personer på branschen med sikte på att avlägga en grund- eller yrkesexamen inom informations- och kommunikationsteknik.

Utbildningen där examensbenämningen tidigare var "datanom" har idag utvecklats till en bred och mångsidig examen inom IKT-branschen där man kan rikta in sig på hela fem olika expertområden med olika examensbenämningar. Beroende på vilken inriktning studerande väljer så kan studierna exempelvis handla om tekniska stöduppgifter, drift och underhåll, programmering, programvaruutveckling, installation av nöjeselektronik och AV-utrustning, förverkligande av molntjänster, upprätthållande av cybersäkerhet eller teknisk försäljning.

De mest populära inriktningarna är Programutvecklare som fokuserar på olika programmeringsuppgifter och IT-stödperson som fokuserar på tekniska supportuppgifter. En nyhet är också examensbenämningen "Montör inom välfärdsteknik" som ännu är under uppbyggnad. Tanken är att utbilda personer som är experter

på IT-support inom just vårdbranschen där informationstekniken ofta är mycket specialiserad.

Olika lärmiljöer

IT-utbildningen finns idag fysiskt på Campus Kungsgården i Vasa där moderna lärmiljöer finns att tillgå. Lärmiljöerna är utformade så att de fungerar som traditionella klassrum/föreläsningssalar men samtidigt också som IT-verkstäder där man får öva sig på branschens otaliga praktiska arbetsmoment som t.ex. att montera/demontera olika typer av datorer och kringutrustning, formatera och partitionera hårddiskar, installera och konfigurera olika operativsystem samt olika typer av felsökning och funktionstester. Att administrera mindre lokala klient/servernätverk t.ex. i Windows Active Directory är också en stor bit av utbildningen.

Inom inriktningen Programutvecklare läggs fokus på att lära sig programmeringens grunder, d.v.s. vad alla de olika "byggstenarna" inom alla programmeringsspråk egentligen betyder och används till. Exempel på detta är t.ex. utvecklingsmiljöer, pseudokoder, algoritmer, datatyper, variabler, konstanter, funktioner, vektorer, IF-satser, loopar och operatorer. Då man har förståelse för dessa fortsätter man med att bekanta sig med olika programmeringsspråk som t.ex. HTML, CSS, Javascript, SQL, PHP, C#, och Python

genom att utveckla fungerande projekt i dessa.

Förutom de fysiska lärmiljöerna finns det även välutvecklade distans-plattformar i form av Teams och Workseed som fungerar både som stöd till de fysiska miljöerna och som vid behov även kan användas av studerande som redan jobbar eller har tillräcklig erfarenhet från branschen.

Goda möjligheter till jobb

Eftersom IKT-branschens examina är så pass breda och individualiserade så lämpar sig denna utbildning både för nybörjare direkt efter högskolans avslutning och för personer i arbetslivet med erfarenhet från branschen.

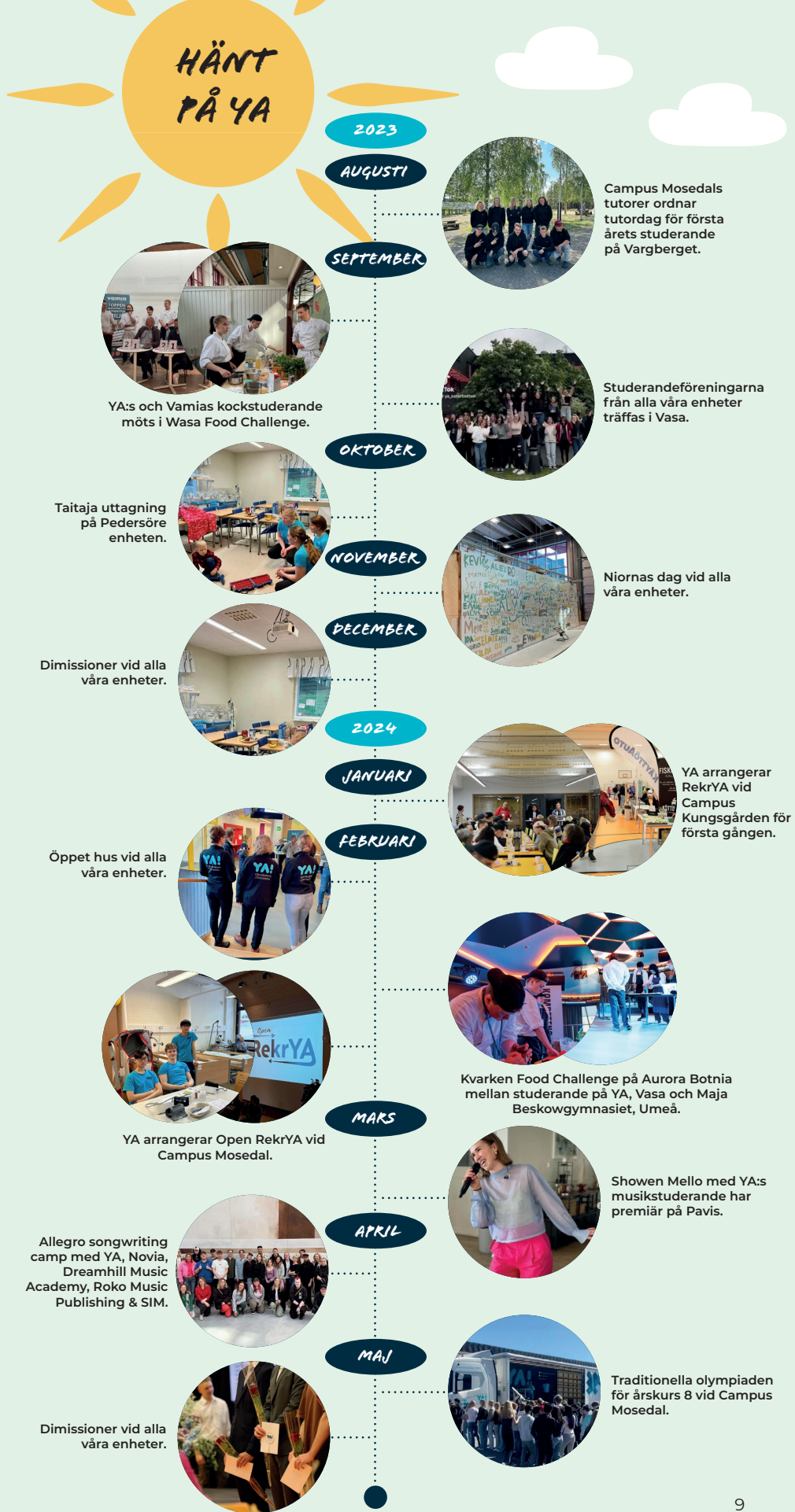
IKT-studerande är årligen aktiva inom FM-tävlingarna i yrkesskicklighet (Taitaja/Mästare) där en silvermedalj hittills är den bästa placeringen. Våra studerande är också aktiva inom internationella samarbeten och avlägger exempelvis sina perioder av utbildning på arbetsplatsen (UA) på Malta, Sverige, Norge, Tyskland och i andra delar av Europa.

Efter avlagd examen finns goda möjligheter till jobb inom branschen. Man kan också välja att studera vidare inom IKT på en yrkeshögskola eller universitet.

Text: Christian Westergård

Bild: Niklas Forsberg

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/informationsteknik

SMAKER I FOKUS MED 1H+K

YA har länge samarbetat med fine-dining restaurangen 1h+k i Vasa, där många av YA:s kock- och servitörstuderande gör sin utbildning på arbetsplats (UA). Johanna Ilvoranta, timlärare i huvudsyssla berättar: "Studerande som gör sin UA-period på 1h+k får en superbra start på sin karriär inom restaurangbranschen. Sören Ohls och Kenneth Norrlin har båda studerat på YA och har gedigen erfarenhet från arbetslivet, de vet vad som krävs av studerande på fältet och vet också vad utbildningen kräver. De har bra insikt i de olika examensdelarna i utbildningen och kan bedöma yrkesproven på rätt sätt."

Studerande som gjort sin UA på 1h+k brukar få med sig ett litet extra fokus på smaker berättar Johanna vidare: "Deras insikt om grundsmakerna, syror, salta, texturer etc. är på en väldigt hög nivå."

#happycooking

Johanna är glad över den nya skepnaden samarbetet tog hösten 2023 då Sören och Kenneth tog 1h+k till YA och bjöd studerandes föräldrar på en After Work med specialkomponerad meny, tillredd och serverad av YA:s studerande.

Igen var smakerna i fokus: "Målsättningen var att skapa en helhet där man matchar viner med meny. Sören och Kenneth berättade att det gäller att utgå från vinernas egenskaper för att kunna skapa maträtter som balanserar vinerna genom att tillföra t.ex. syra och beska," berättar Johanna.

"Det var en riktigt trevlig tillställning, alla hade roligt tillsammans, studerande var duktiga och kände sig stolta efteråt," fortsätter hon. "Det var 'happy cooking' som Kenneth brukar säga och hashtagga på sin Instagram. 'Man ska ha roligt, då blir man en bra kock!' brukar han också säga," berättar hon.

Här bjuder 1h+k på två av recepten från AW kvällen med studerande och deras föräldrar. En två-rätters meny med lokala och spännande smaker.

CEVICHE PÅ GRAVAD SIK, SERVERAD MED FÄNKÅLSPURÉ

Grava siken dagen före servering:

500 g sikfilé
2 msk salt
1 msk socker
svartpeppar

- Plocka benen ur siken och skär bort skinnet.
- Strö hälften av sockret och saltet på en tallrik.
- Sätt sikfilén, med sidan där skinnet har varit, på tallriken med salt och socker.
- Strö över resten av saltet och sockret, vrid över lite svartpeppar med pepparkvarn.
- Dra plastfilm över och sätt in i kylan i ett dygn.

Förbered och pickla jalapeño:

1 msk vitvinsvinäger
2 msk socker
3 msk vatten
2 st jalapeños

- Värm upp vitvinsvinäger, socker och vatten tills sockret löst sig. Låt svalna något.
- Skiva jalapeños tunt och häll på lagen.

Färdigställ cevichen:

500 g gravad sik
2 st picklade jalapeños
1/2 gurka
1/2 silverlök
1/2 lime

- Skär den gravade siken i små kuber.
- Skala gurkan, skär den på längden i 4 delar. Skär sedan ur mittendelen och skär därefter gurkan i likadana kuber som siken.
- Skär silverlöken fint.

- Riv zest från lime och pressa ur saften.
- Blanda sedan ihop (använd också en del av lagen från den picklade jalapeño), låt ligga och dra ett par minuter.
- Servera med fänkålspuré.

Fänkålspuré:

1 st palsternacka
1 st fänkål
1 dl grädde
50 g smör
salt, peppar

- Skala och skär palsternackan i bitar.
- Skär fänkålen i bitar. Ta inte med roten.
- Koka palsternackan och fänkålen i lättsaltat vatten tills palsternackan är mjuk. Sila av, bred ut och låt ånga av på bakplåtspapper.
- Värm upp grädde och smör och mixa med palsternacka och fänkål till en slät och krämig konsistens.
- Smaka av med salt och peppar.

VILDAND MED TRANBÄRSSÅS OCH PURÉ PÅ JORDÄRTSKOCKA

500 g bröstfiléer av vildand
salt
peppar
smör

- Krydda vildandsbrösten med salt och peppar.
- Stek i smör i het panna så att de får fin färg.
- Stek i 150 gradig ugn till en innertemperatur på 48 grader.
- Låt vila 5 minuter.

Tranbärssås:

1/2 flaska rödvin
500 g frysta tranbär
1 dl kalvfond
2 msk socker
2 msk kallt smör
2 kvistar rosmarin
salt, peppar

- Blanda ihop allt i en kastrull och reducera tills hälften återstår.
- Sila av.
- Smaka av med salt och peppar.
- Vispa i det kalla smöret i den heta såsen.

Puré på jordärtskocka:

500 g jordärtskocka
1 dl grädde
50 g smör
salt, peppar

- Skala jordärtskockorna.
- Koka mjuka i lättsaltat vatten.
- Mixa till en slät puré i blender eller med stavmixer.
- Smaka av med salt och peppar.

Servera med säsongens rotsaker och/eller grönsaker.

Text: Kenneth Norrlin, Ih+k, Maria Nystrand
Foto: Niklas Forsberg

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/kock
www.ih+k.fi

Restaurang Kungsgården är YA:s övningsrestaurang vid Campus Kungsgården i Gamla Vasa där våra studerande serverar mat av god kvalitet i en trevlig miljö.

Vi serverar lunch varje vardag kl. 10.45-13.00.
Menyn hittar du på www.lounaat.info

**MED DEN HÄR KUPONGEN LUNCH
på Restaurang Kungsgården**

-15% (norm. pris 11,00€)

Gäller t.o.m 31.5.2025

Kungsgårdsvägen 30 A, tfn 050 302 9074

INTERNATIONELLA UTBYTESPERIODER PÅ YA

YA har genom Erasmus+ ackrediteringscertifiering möjlighet att erbjuda både studerande- och personalstipendier, som till stor del kan täcka rese- och boendekostnader under en UA-period eller fortbildning utomlands.

Genom att delta i Erasmus+ programmet får både studerande och personal chansen att utveckla en rad värdefulla yrkesmässiga och sociala färdigheter och kompetenser, som är relevanta och efterfrågade på dagens arbetsmarknad.

För YA:s studerande innebär det att de har möjlighet att under en UA-period inte bara utveckla sina yrkesmässiga färdigheter utan även sina personliga och sociala kompetenser i en annan europeisk och internationell arbetsmiljö. Det kan vara en investering i deras framtida karriär och personliga utveckling som kan öppna många dörrar och möjligheter på den internationella arbetsmarknaden.

För YA är det viktigt att kontinuerligt bygga och utveckla

hållbara samarbetsnätverk med andra europeiska utbildare och kollegor. Vi har ett omfattande nätverk av internationella kontakter och har flertalet internationella projekt anknutna till våra utbildningsområden.

YA har en tydlig målsättning för kunskapsutbyte, internationellt samarbete och mobilitet.

Verkligen en bra erfarenhet

Inom Erasmus+ samarbetet tar YA också emot utländska studerande, som under en utbytesperiod kan få insyn i arbetslivet i vår region. Målsättningen för YA är att erbjuda utländska studeranden från europeiska samarbetspartners möjlighet att genomföra praktikperioder i företag eller organisationer. Under kortare besök till YA får de också bekanta sig med vår finländska yrkesutbildning.

På våren 2024 fick YA besök av fyra studerande från yrkesskolan MCAST, the Malta College of Art, Science and Technology. Tsvetiyana (Ana), Clayton och Abdurahman (Abdul) studerar till programutvecklare och IT-stödpersoner på MCAST och tillbringade två

veckor på motsvarande utbildningsprogram på YA i Vasa. Ana, Clayton och Abdul har haft möjligheten att både delta i undervisningen och besöka IT-företag i Vasa neijden.

På frågan om de skulle rekommendera internationella utbyten till andra studerande sa Abdul: "Ja, definitivt! Det är nyttigt att se något annat, att se att saker och ting, t.ex. undervisning fungerar annorlunda än hemma." Clayton höll med och berättade förundrat: "Här verkar också livet vara så annorlunda, det är så tyst och lugnt. Igår (söndag) gick jag ut och gå, och tänk, jag såg ingen! Absolut ingen!" Alla tre håller med om att om man får möjligheten att fara på ett internationellt utbyte så ska man ta chansen. "Det är verkligen en bra erfarenhet, man lär sig om sig själv, man får uppleva världen själv - man blir mer självständig helt enkelt," konstaterar Ana.

Text: Maria Nystrand

Foto: Susanna Vestling

Läs mer om vår internationella verksamhet:
www.yrkesakademin.fi/internationella

Susanne Wiik, YA, Heidi Luoma-aho, ÖVPH

Yrkesexamen i affärsverksamhet – en examen för professionell medarbetarutveckling

Yrkesexamen i affärsverksamhet riktar sig till medarbetare i arbetslivet i miljöer där kontinuerlig utveckling och lärande är av yttersta vikt. Att enbart behärska sitt specifika yrke räcker inte idag eftersom arbetslivet och kunderna ställer nya och mera omfattande krav – det blir allt viktigare att ha en bred repertoar av allmänna expertfärdigheter såsom kommunikation, språkkunskaper, självledarskap, teamarbete och digitalt kunnande.

Susanne Wiik, examensansvarig för Yrkesexamen i affärsverksamhet vid YA, berättar att denna examen rustar studerande med förutom fördjupad yrkeskunskap även med ovan nämnda färdigheter. Verktygsbacken fylls på under utbildningens gång med nya insikter och arbetssätt. För att avlägga examen visar man sin yrkesskicklighet i egna arbetsuppgifter till exempel genom att utveckla det egna arbetet.

Skräddarsydd utbildning för sekreterare inom hälso- och sjukvården

Idén till en skräddarsydd utbildning för sekreterare inom hälso- och sjukvård föddes för ett par år sedan. Österbottens Vårdsområde (ÖVPH) var i behov av en sådan utbildning på svenska för sina drygt 300 sekreterare. En utbildning som skulle ge befintliga och nya arbetstagare samt intresserade av branschen en bredare bas att stå på, upprätthålla yrkesstoltheten och vidareutvecklas.

”Idén kom alltså från behovet. Vi strävar efter att stödja våra medarbetares välbefinnande och arbetsförmåga på många olika sätt, och vi anser att utbildning, personlig utveckling och livslångt lärande spelar en mycket viktig roll,” säger Heidi Luoma-aho, Koordinerande serviceförman för Sekreterartjänster vid ÖVPH. ”YA har ett utmärkt rykte som yrkesutbildningsanordnare, så vi är mycket glada över att ha dem som samarbetspartner,” fortsätter hon.

”För sekreterare har det alltid ordnats olika utbildningar, både interna och externa, men ett samarbete med skolor i denna omfattning är fortfarande relativt nytt för oss inom Österbottens välfärdsområdes sekreterartjänster. Vi har strävat efter att satsa allt mera på personalens utbildning, vilket också varit en av våra viktiga utvecklingsuppgifter inom det nya välfärdsområdet,” säger Heidi Luoma-aho. ”Möjligheten till personlig utveckling genom en yrkesutbildning spelar också en viktig roll när det gäller att stärka yrkesstoltheten. Vi vill naturligtvis erbjuda sekreterarna de bästa verktygen för detta.”

”Sekreterarna är experter inom sitt område och spelar en central roll. Utan sekreterare skulle vi inte klara oss!”

- Heidi Luoma-aho

En digital satsning i samarbete med ÖVPH

Hösten 2023 inledde Susanne Wiik och Pia Mannfolk, lärare inom hälsovård och välfärd vid YA, planeringen av en digital studiestig för en valbar examensdel "Sekreterartjänster inom hälso- och sjukvård", 60 kompetenspoäng. En avdelningssekreterare bör kunna både lagar och förordningar som styr social- och hälsovårdsarbetet. Dessutom är det viktigt att känna till branschens etiska principer, medicinska termer och hur man hanterar patientuppgifter och datasäkerhet. Pia Mannfolk har planerat innehållet och övningarna i den digitala plattformen Workseed, baserat på examensgrundernas krav och kriterier. Pia är också den "digitala handledaren" i lärmiljön och ger feedback på inlämningsuppgifterna, stöder och handleder.

Carola Backman, vid Korsholms HVC har agerat testpilot på den valbara examensdelen och varit expert i sin roll som avdelningssekreterare inom ÖVPH. Sedan januari 2023 har hon haft ett läroavtal för att avlägga Yrkesexamen i affärsverksamhet och är nu i slutskedet av studierna. Som en del av sina studier har hon testat och utvecklat innehållet av den digitala studiestigen. Carolas arbetsplatshandledare Nina Berts, förman vid ÖVPH:s sekreterartjänster, har i sin tur kontrollerat att innehållet i den digitala studiestigen motsvarar välfärdsrådets kunskapskrav för sekreterare. Carola och Nina anser att utbildningen i sin nuvarande form utgår från de kompetenser som behövs i arbetet för ÖVPH:s avdelningssekreterare.

Kontinuerlig antagning från september 2024

Examensdelen "Sekreterartjänster inom hälso- och sjukvården" erbjuds digitalt från september 2024 och kan ansökas via YA:s hemsidor. Vi frågade Heidi Luoma-aho om det finns möjligheter också för potentiella branschbytare att gå denna utbildning via ett läroavtal.

"Absolut! Vi får många som byter bransch till oss. Läroavtalsstudier är möjliga, och man kan till exempel lämna in en öppen ansökan via

Kuntarekry, där man kan ange sitt intresse för läroavtalsutbildning. För tillsatta befattningar krävs en lämplig andra stadiets yrkesexamen eller högskoleexamen, och denna Yrkesexamen i affärsverksamhet eller examensdel kan nu också avläggas genom läroavtal via YA," svarar hon.

Susanne Wiik berättar att yrkesutbildningen sker i samarbete med arbetslivet och utbildningsanordnaren. I framtiden tror hon att utbildningar i allt högre grad byggs upp i samarbete, vilket också möjliggör alltmer skräddarsydda lösningar. Förståelsen för organisationens kompetensbehov är A och O, och förutsätter en djupare samverkan. Samarbetet med ÖVPH är ett bra exempel på detta. "Vi har redan lärt oss mycket av varandra och kommer att följa upp kompetensutvecklingen och -behoven för denna målgrupp tillsammans," säger Susanne.

"Då arbetet för allt flera är oberoende av tid och plats ska också utbildningsanordnaren kunna svara mot detta behov. I den digitala utbildningsstigen kan man studera när som helst oberoende av tid och plats."
- Susanne Wiik

Yrkesexamen i affärsverksamhet 150 kp

- Passar dig som vill arbeta eller redan arbetar med försäljning, marknadsföring, administration, ekonomiförvaltning eller offentliga tjänster
- **Obligatorisk examensdel:**
Arbete inom affärsverksamhet (30 kp)
- **YA erbjuder tre kompetensområden (120 kp)**
  1. Försäljning och marknadskommunikation
  2. **Tjänster inom affärsverksamhet** (inom detta kompetensområde finns valbara examensdelen **Sekreterartjänster inom hälso- och sjukvården 60 kp**)
  3. Ekonomiförvaltning

Text: Marie-Louise Carp

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/affarsverksamhet
www.yrkesakademin.fi/laroavtal

MÖT VÅRA STUDERANDE

Elmeri Saarela, 16 år
El- och automationsmontör, Vasa

"Jag valde YA för att jag såg många annonser om YA och besöket på YA (på nian) var det bästa av alla besök. Jag har haft roligt på YA, roligaste är vår klass för att vi samarbetar bra med varandra och har alltid roligt. Mest utmanande är kanske kombi-studierna för att man måste plugga och koncentrera sig där."

www.yrkesakademin.fi/elmontor

Jesper Vähänen, 21 år
Närvårdare, Pedersöre

"Studierna i YA har varit lärorika och intressanta. Roligast har definitivt varit vårdämnen och läran om anatomi, sjukdomar och läkemedel. Mest utmanande, men också mest lärorika har varit UA-perioderna på olika anstalter. Målet är att vidareutbilda mig inom yrket eftersom möjligheterna är så diversa."

www.yrkesakademin.fi/narvardare

Josef Wikström, 16 år
Husbyggare, Närpes

"Jag var intresserad av byggbranschen och därför var valet av utbildning lätt."

Jag tycker att utbildningen har varit givande och det praktiska har varit roligast. Det mest utmanande har varit att hitta en UA-plats. Jag tycker att jag lärt mig många nya saker under året."

www.yrkesakademin.fi/husbyggare

Johan Kalman, 53 år
IT-stödperson, Vasa

"Det är kul, vi har bra lärare. Vi studerar en del på distans och en del som närstudier med praktiskt arbete på datorer. Roligast är arbete med servrar och klienter. Det har varit bra, inga utmaningar. I den här åldern är man ju inte uppvuxen med datorer, men istället har man kanske lättare att se helheter."

www.yrkesakademin.fi/informationsteknik

Jackson Hinders, 19 år
Målare, Vasa

"Jag började studera på YA i augusti 2021. Jag studerar till målare inom ytbehandlingsbranschen, men har även riktat in mig på annat som t.ex. sprutmålning, mattläggning och tapetsering."

Jag valde YA för det kändes lättast med resorna till och från skolan, men jag visste inte heller säkert vad jag ville studera när ansökan till andra stadiet började, så jag tog det som kändes mest bekant och säkert som val."

Att studera på YA var nog sist och slutligen ett ganska bra val för mig. Min studietid har varit väldigt kämpig men med lite extra satsning på skolan och extra hjälp får jag examen riktigt snart!

Det roligaste med att studera på YA har nog varit möjligheterna till nya bekantskaper och möjligheten att lära känna min bästa vän. Även att jag har fått lära mig massvis med nya saker inom branschen men också om mig själv."

Efter examen nu i vår kommer jag att studera vidare på Novia och satsa på fler karriärmöjligheter. Jag kommer att studera bildkonst."

www.yrkesakademin.fi/malare

UTBILDNING SOM HANDLER FÖR EXAMENSUTBILDNING (HUX)

HUX utbildningen är för dig som är läropliktig eller saknar utbildning på andra stadiet. På utbildningen förbereder du dig för en gymnasieutbildning eller en yrkesutbildning.

På HUX jobbar du med dina egna personliga mål. Du kan bland annat stärka dina studiefärdigheter, pröva på olika utbildningar, jobba för att få en fungerande studievardag eller stärka din svenska. Målet med utbildningen är att du ska få sådana färdigheter som du behöver för att kunna studera på en utbildning som leder till examen.

HUX utbildningen:

- hjälper dig att uppnå dina mål för att bli antagen till yrkes- eller gymnasieutbildning
- ger dig möjlighet att i lugn och ro hitta din väg framåt, pröva på yrkes- eller gymnasieutbildning, höja dina vitsord från den grundläggande utbildningen om det behövs, få bra studierutiner och en fungerande vardag
- ger dig möjlighet att utvecklas i ämnen som är viktiga för dig och dina framtida studier, t.ex. svenska språket.

Dmytro Poltavskiy, 16 år
Bilmekaniker, Vasa

Dmytro flydde kriget i Ukraina tillsammans med sin mamma och kom till Finland i mars 2022. De kom först till Vörå där de gick på språkkurs på Norrvalla, och efter 4 månader flyttade han till den förberedande gruppen i högstadiet. Eftersom han redan var så pass bra på svenska kunde han sedan söka in till bilmekanikerstudier på YA.

Han började studera på YA på hösten 2023 och trivs: "I Ukraina är lärarna striktare och skolan är svårare," säger han. "Men det är bra i Finland, man kan välja ett yrke som man tycker om och oberoende vad det är så kan man leva bra och ha en helt bra ekonomi. Så är det inte alltid i Ukraina," berättar han vidare. Därför passade han nu på att studera inom en bransch som han älskar. "Jag tänkte bilmekaniker – why not? Jag har alltid varit intresserad av bilar. Min mamma säger att mina första ord var om bilar," fortsätter han.

Efter studierna berättar Dmytro att han vill jobba på en bilverkstad där arbetet är omväxlande, och han skulle gärna jobba och bo i Vörå. "Jag har bott i stora städer i hela mitt liv och när jag flyttade till Vörå förstod jag hur skönt det är att bo där det är tyst och lugnt," säger han.

Om jag någon gång blir uttråkad med att jobba som bilmekaniker, då kanske jag fortsätter att studera till ingenjör," säger han också.

www.yrkesakademin.fi/bilmekaniker

Sofia Novik, 16 år
HUX, Vasa

"Jag kommer från Ukraina och har bott i Finland i 2 år. Jag började på HUX på YA i augusti 2023. Jag fick höra om HUX av läraren då jag läste språk i Kristinestad. Jag kom hit för att förbättra mitt språk.

På HUX är det jättebra, det är en jättebra grupp och man kan fundera på vad man ska studera senare. Vår lärare är jättebra med jättebra humor.

Vi studerar olika ämnen; matte, engelska, finska, och svenska om man behöver det. Och så lär vi oss t.ex. om arbetslivet i Finland. Man kan bestämma själv vad man vill lära sig mera om. T.ex. jag vill studera till närvårdare och nu lär jag mig om läkemedelsräkning. Vi får också fara på studiebesök, om man är intresserad av att bygga t.ex. så kan man pröva på det. Det är bra för sådana som inte riktigt vet vad de vill studera.

Jag tycker HUX har varit jätteintressant, jag har fått det jag behövde.

I framtiden vill jag jobba med barn och jag har redan sökt in till närvårdare och hoppas kunna börja studera snart."

www.yrkesakademin.fi/HUX

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/hux

Hållbarhetstänk inom hår- och skönhets- branschen

Inom hårbranschen fokuserar man mycket på ekologisk och social hållbarhet, dessa aspekter är en viktig del för att forma framtidens frisörer. Genom att minimera avfall och använda miljövänliga produkter kan studerande lära sig att bedriva sin verksamhet på ett sätt som gynnar både den egna hälsan, arbetsplatsen och samhället. Social hållbarhet är också en viktig del av studierna. Studerande lär sig att arbeta tillsammans och skapa trygga arbetsmiljöer för alla, oavsett kön, etnicitet eller bakgrund. Genom att främja ekologisk och social hållbarhet kan YA utbilda studerande som är redo att möta de utmaningar och behov som vår värld står inför idag och i framtiden.

Matilda Nykvist, 18 år, har sedan liten varit intresserad av att arbeta som frisör och för henne var det självklart att efter högstadiet söka till YA. Utöver frisörstudierna har Matilda valt att genomföra delexamen inom arbete med ekologiska hud- och hårvårdstjänster, ett ämne som intresserar Matilda: "Jag har alltid tyckt om praktiskt arbete och ekologisk hårvård verkade intressant och något jag ville veta mera om. Tanken på att ta tillvara naturens resurser lockade mig till ekofrisörskapet, både för dess säkerhet för mig och mina kunder."

Ekologisk hårvård skiljer sig från konventionell hårvård på flera sätt. Resultatet kan vara oväntat i början; färgen kan vara grön eller ojämn, men med tiden mognar den till en fin nyans. Dess miljöpåverkan är också betydligt mindre eftersom ekofrisörer använder naturliga ingredienser istället för kemiskt framställda.

En levande framtid med ekologiska alternativ

Idag står ekofrisörer inför en del utmaningar, främst för att det är mer tidskrävande och för att man inte kan uppnå ljusare nyanser. Det oväntade resultatet kan också vara en utmaning. Trots detta hoppas Matilda att fler väljer ekologisk hårvård för dess fördelar för både människor och miljö: "När det gäller mina favoritprodukter inom ekologisk hårvård rekommenderar jag en rengöringskur med torv för djuprengöring av hårbotten och volym. Bruns hårvårdsserie är också något jag gillar".

Medvetenheten om ekologiska alternativ inom hårvård har ökat bland kunderna. Det kan bero på allergier, miljömedvetenhet eller för att man vill ha ett skonsammare alternativ för håret.

För både kunder och yrkesverksamma inom frisörbranschen är fördelarna med ekologiska produkter och metoder tydliga. Hälsan och hårets välmående är i fokus, och möjligheten att undvika kemikalier är också en viktig fördel.

"För blivande frisörer som är intresserade av ekologisk hårvård rekommenderar jag att de läser på och studerar ämnet noggrant. Öva på tekniker som energiklippning, rengöringskurer och massage, och bli bekanta med olika oljor," säger Matilda: "Jag ser en lovande framtid för ekologisk hårvård inom frisörbranschen. Med ökad medvetenhet om miljön kommer efterfrågan på ekofrisörer att öka."

Varför valde du att studera till ekofrisör?

“Jag har valt att utbilda mig till Ekofrisör för att jag anser att vi alla har ett ansvar för vår miljö, oavsett bransch och storlek på företag. Vi kan alla vara med och påverka i stort och i smått. I framtiden vill jag arbeta hållbart både för miljön, mina kunder och min egen hälsa. Jag valde eko p.g.a. att det är mycket bättre för mig själv och naturen och hur jag vill jobba med hållbarhet. Bara av att använda ekologiska produkter så gör man mycket för naturen redan.”

- Sofia Sommarlund,
Carolina Söderbacka

“Jag valde utbildningen till ekofrisör av flera olika orsaker. Dels p.g.a. mitt långvariga intresse för naturliga produkter och välmående, dels för att erbjuda kunder ett kemikaliefritt alternativ och undvika farliga konventionella kemikalier. Jag strävar efter hållbarhet i salongen genom återbruk och minskad avfallsmängd. Många av mina unga kunder lider av problem orsakade av starka kemikalier i produkter, vilket motiverar mig att

främja användningen av giftfria ekoprodukter. Arbetet som ekofrisör ger mig också en lugnare arbetsrytm och minskar stress. Utbildningen har verkligen berikat mig och jag är glad över mitt val.”

- Anneli Heikkilä-Nordmyr

“Jag valde ekoutbildningen för att kunna erbjuda mina kunder andra tjänster än de konventionella. Jag ville lära mej hur jag kan jobba med mindre kemikalier, för kundens och min egen skull, och naturligtvis för miljön. Tankesättet kring hållbarhet och även den holistiska aspekten intresserar och passar mig och mitt sätt att arbeta.”

- Lena Sjöberg

Text & foto: Nina Lindahl

Text: Chatrine Antell

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/ekofrisor

VÄLKOMMEN PÅ PRAO ELLER PRÖVA PÅ DAGAR

Om du går på årskurs 8 eller 9 är du välkommen till YA för att bekanta dig med någon/några branscher under din praovecka. Går du på nian och känner dig osäker på ditt val av utbildning är du också välkommen på olika endagsbesök (pröva på dagar).

Du får bekanta dig med våra utrymmen och verkstäder på enheten, lära känna personalen och får en konkret inblick i yrkesstudierna på YA. I början av året ordnar vi pröva på dagar där vi tar emot 2-5 elever/dag/bransch.

Var i kontakt med din studiehandledare i din skola för anmälan till prao eller pröva på hos oss!

Om du är vuxen och saknar yrkesutbildning, om du vill byta bransch, har annat modersmål än svenska eller finska, eller om du önskar byta arbetsuppgifter och/eller utveckla din kompetens och behöver extra stöd i sökandet efter rätt utbildning – då har du möjlighet att komma på en kort ”Pröva på YA”-period (1-10 dagar) innan du lämnar in din ansökan till utbildning.

Du kan under denna pröva på period bekanta dig med en eller flera branscher för att bli mera säker på vilken bransch som är rätt för just dig. Perioden ger dig också en möjlighet att testa på dagens utbildningssystem, bekanta dig med utrymmen och campus samt få insyn i vilka stödtjänster och vilken handledning som erbjuds vid YA.

Intresserad av en pröva på period?

Ta kontakt på provapaya@yrkesakademin.fi

Läs mer: www.yrkesakademin.fi/provapaya

JÄMLIKHET, LIKA VÄRDE OCH ÖMSESIDIG RESPEKT

Jämlikhet, lika värde och ömsesidig respekt är grunden för ett gott bemötande och för att ALLA ska känna sig delaktiga, inkluderade och trygga vid Yrkesakademin i Österbotten. Det här förutsätter att vi alla gemensamt arbetar för att förebygga diskriminering och för att öka medvetenheten i frågor som berör jämställdhet och likabehandling.

Hur kan vi identifiera rasism och ingripa mot den? Små förändringar kan göra stor skillnad i hur människor mår och känner sig bemötta. Ägna fem minuter till att testa och reflektera över hur du tänker, agerar och inkluderar dem som är etniskt olika.

- I dina vänskapskretsar och arbetsnätverk, hur många personer har olika etniska bakgrunder?
 Inga alls   Ganska många
 Några få   Majoriteten
- Har du någonsin undvikit att sätta dig bredvid någon baserat på hur du uppfattade deras etnicitet eller religion?
 Aldrig   Ofta
 Ibland   Hela tiden
- Har du någonsin poängterat någons etnicitet när det inte var nödvändigt, t.ex. en "svart läkare" eller en "asiatisk kock"?
 Aldrig   Ofta
 Ibland   Hela tiden
- Hur ofta läser du böcker, lyssnar på musik eller poddar eller tittar på filmer som beskriver olika synsätt och kulturer?
 Aldrig   Ofta
 Ibland   Hela tiden
- Om du pratar med någon som har ett namn som är ovanligt för dig, vad gör du?
 Undviker att säga namnet
 Försöker säga namnet och hoppas på det bästa
 Försöker säga namnet och frågar om uttalet var rätt
 Frågar hur namnet uttalas
- Om du hör någon säga något rasistiskt eller något som kunde vara kränkande, vad gör du?
 Pratar med den utsatta efteråt
 Pratar med de personer som sa det, efteråt
 Påpekar uttrycket genast i situationen
 Ignorerar det

TIPS FÖR FÖRÄNDRING:

- Fokusera mera på vem och hur personer är snarare än hur de ser ut. Se individen istället för etnicitet, religion, kultur, språk etc.
- Fokusera på saker ni har gemensamt istället för det som skiljer er åt.
- Använd en gemensam hobby eller arbetsplats, det som förde er samman, som en möjlighet till vänskap.
- Nästa gång du söker efter en sittplats, överväg att sätta dig bredvid någon som inte ser ut som du.
- Lyssna hur personen uttalar sitt namn till de andra.
- Fråga hur man stavar och uttalar namnet.
- Om du efter ett tag träffar personen igen, är det helt ok att be dem påminna dig om hur namnet uttalas.
- Ge inte upp och hitta inte på egna smeknamn åt personen, bara för att det är svårt för dig att uttala namnet.

HUR AGERA?

- Nästa gång du hör en olämplig kommentar eller något som kan förolämpa någon, försök att inte bara vara tyst eller gå därifrån, utan säg lugnt och respektfullt "Jag är ledsen, men det där är inte acceptabelt."
- Förbered dig med några fraser som du kan öva på och säga när någon i din närhet utsätts.
- Genom att prata med personer med egen erfarenhet, läsa och lära dig, bygger du upp din personliga antirasistiska verktygslåda så att du känner dig trygg med att säga ifrån.

VARFÖR FÖRÄNDRING?

- Du börjar uppskatta skillnader istället för att döma.
- Det uppmuntrar till diskussioner om olika kulturer och åsikter.
- Det hjälper till att krossa stereotyper och fördomar.
- Du lär dig att respektera människors olikheter och kulturer.

De här videorna visar att även om många av oss till en början kan verka olika så har vi faktiskt mer gemensamt än vi tror. Det här inser vi när vi lär oss mer om varandra.

Text: Sofia Mitts-Björkblom

DU ÄR VIKTIG!

– Julia och Nathali ger råd om vänskap och livet

1. Ta hand om varandra: Hjälp till om någon ser ut att behöva en extra hand och var uppmärksam på varandras välmående.

2. Var snäll mot dig själv: Ge dig själv lite extra kärlek och förståelse, precis som du skulle göra för en vän.

3. Skapa minnen tillsammans: Ta dig tid att hitta på roliga och minnesvärda stunder med vänner och klasskamrater.

4. Lös konflikter på ett bra sätt: Diskutera öppet och respektfullt för att gemensamt hitta lösningar som skapar en trivsamt miljö.

5. Var snäll mot alla: Visa förståelse för att alla kämpar med något du kanske inte känner till.

6. Bidra till en trygg atmosfär: Var en förebild och visa hänsyn och empati mot andra.

7. Gläds åt varandras framgångar: Fira framgångar med nära och kära och stötta varandra.

8. Misslyckanden ger erfarenhet: Våga testa dig fram och lär av dina misstag för att växa och utvecklas.

9. Ha kul: Använd humor för att krydda till varon och hantera motgångar.

10. Be om hjälp när du behöver det: Tveka inte att be om hjälp när du behöver det, det visar styrka och mod. Tillsammans kan vi stötta varandra och nå våra mål.

Om beskärning och ohyra

Beskärning:

ANGÅENDE VIPPHORTENSIAN - OM SNÖN HAR BRUTIT AV KVISTAR, HUR MYCKET SKA MAN DÅ BESKÄRA DEN ELLER SKA DEN BESKÄRAS ALLS?

Vipphortensia, *Hydrangea paniculata* med olika sortnamn som exempelvis 'Limelight' och Hösthortensia, även kallad syrenhortensia (Syshortensia på finska), *Hydrangea paniculata* 'Grandiflora' är samma art men olika sorter.

Eftersom den blommar ganska sent på sommaren, betyder det att den gör sina blomknoppar under innevarande säsong, på årsskotten. Det i sin tur, betyder att de beskärs på våren, men då sparsamt. Vissna blommor tas alltid bort ner till första paret knoppar (under den vissna blomman). Kvistar som knäckts av snön tas ner till frisk ved strax under kvistbrottet.

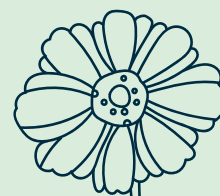
Man kan, för att förnya busken (och behålla storleken) samt för att få friska skott, beskära de äldsta grenarna nära marken och de knotigaste kvistarna med ca en tredjedel.

HUR SKA EN KLEMATIS SOM BLOMMAR PÅ ÅRSSKOTTEN BESKÄRAS?

Man beskär oftast en klematis (*Clematis* sp.) för att få en bättre form och en tätare blomning med blommorna i ögonhöjd. Alla klematis delas in i tre beskärningsgrupper utifrån tiden när de blommar (och var blommorna sitter):

Klematis som blommar under vår och försommar

Klematis inom denna grupp har redan blomknoppar när våren kommer, de blommar på fjolårsskotten, eftersom de bildar blomknoppar på nya grenar under sommaren året innan. Man beskär inte dessa sorter före blomning, då man i såna fall skär bort årets blommor. Oftast behövs dock ingen beskärning alls, men man kan putsa döda eller gamla grenar lätt.

Klematis som blommar dels tidigt på fjolårsskotten, dels senare under säsongen på årets skott

Dessa klematis blommar både på fjolårsskotten och på nya årsskott från innevarande år. Om man klipper ner dem för mycket uteblir den nya blomningen och om man inte klipper alls blir den väldigt risig med tiden. Tidigt på våren studerar man grenarna noga och letar efter friska och gröna knoppar. Man klipper bort det som är dött och visset direkt ovanför dessa gröna knoppar. Gallra bort veka skott helt och hållet då det främjar blomningen på de kvarlämnade skotten och stimulerar plantan att skjuta nya skott från basen.

“If it blooms in June – don’t prune!”

Klematis som blommar på årets skott från mitt på sommaren och framåt

Denna grupp bildar blomknopparna under vår- och försommar, man brukar säga att de blommar på årsskotten. De liknar på det sättet andra perenner och därför gör man precis som med perenner och klipper ner dem nära marken sent på hösten eller under tidig vår. Spara två bladpar (en klipphöjd av ca 20 cm).

Allmänt:

Du dödar inte plantan om du skulle råka beskära vid fel tidpunkt eller om du bara måste - för att spaljén rasat eller väggen behöver målas om. Klematis är mycket förlåtande och kan tvärtom belöna dig med rikligare blomning när plantan väl är föryngrad genom beskärning.

VÅR MIDSOMMARROS (FINLANDS VITA ROS) FÅR VARJE ÅR OHYRA SOM VECKLAR IHOP BLADEN OCH SUGER KNOPPARNA TORRA. VAD KAN MAN GÖRA ÅT SÅDANA ANGREPP SOM KOMMER ÅR EFTER ÅR?

Rosa spinosissima 'Plena' är en vacker och doftande fylld vit ros med svarta nypon som tyvärr blommar alldeles för kort tid. Som alla rosor drabbas också den lätt av bladlöss, speciellt om den har knappa förhållanden där den växter.

Bladlusen lever på näringen den suger ut från växterna. Är det en frisk planta klarar den oftast mindre angrepp, men är det frågan om ett större angrepp av bladlöss kan växten få näringsbrist vilket påverkar både tillväxten, blomningen och fruktproduktionen.

En del arter av lössen kan producera ett enzym som får bladen att rulla ihop sig och därmed bli extra känsliga för svampangrepp - som sedan sprider sig till resten av växten.

Är då plantan redan försvagad på grund av ett kraftigt angrepp av bladlöss blir risken att drabbas av exempelvis rosrost, svartfläckssjuka eller mjöldagg ännu större.

För att hjälpa rosen kan man först se till att mark- och näringsförhållandena är bra genom att ta ett jordprov. Därutöver kan man mulcha ner löv och ge lite stallgödsel på våren för att få en livskraftigare ros. Strax man märker angreppet, kan man spola med en koncentrerad stråle kallt vatten på växten. Detta får en stor del av lössen att flyga iväg. Om angreppet fortsätter kan man bespruta med en såpa-/spritblandning (finns massor med recept på nätet) vilket dränker lössen. Denna behandling upprepas tills lössen är borta.

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/tradgardsmastare

Ljus framtid för jordbrukaren

Det räcker att du har ett intresse för branschen för att avlägga en grundexamen inom lantbruksbranschen. Det säger Jennifer Köping, som fick sin examen från YA:s lantbruksutbildning år 2022.

"Du behöver absolut inte ha någon förkunskap eller eget jordbruk för att studera på YA. Ett genuint intresse, för jordbruk, eller djurhållning, räcker bra. Sen är det ett stort plus om du är praktiskt lagd, men resten lär du dig i skolan", säger Jennifer.

Jennifer inledde sina studier på YA direkt efter högstadiet. "Vi har faktiskt ett jordbruk hemma och jag var väldigt intresserad av att studera inom lantbruksbranschen. Dessutom ville jag gå en praktisk utbildning och kombinera den med gymnasiet, enbart gymnasiestudier lockade inte. Så därför blev det kombi för mig på YA," berättar hon.

Även om Jennifer hade en hel del erfarenhet av jordbruk sedan tidigare, lärde hon sig ändå mycket nytt under sin tid på YA: "Utbildningen som YA erbjuder är otroligt lärorik och man får prova på mycket nytt och kanske också andra saker, än man gör hemma om man har jordbruk där. Jag hade till exempel aldrig kört en svämtunna innan, eller använt en sädestork. Men att vi på YA fick testa på många olika saker var otroligt lärorikt. Det har också gett mig större självförtroende och fått mig att inse, att jag klarar av mer än jag tror.

En av de bästa sakerna med att studera på YA var sammanhållningen i klassen. Gruppen hade en fin klassanda och alla kom bra överens, vilket gjorde att det var roligt att studera."

Teori och praktik kompletterar varandra

Efter att Jennifer fått sin examen från YA sökte hon in till Novias agrologutbildning. "Jag funderade ganska länge på vad jag skulle göra efter att jag blev klar från YA. Vidarestudier lät intressant men jag visste inte riktigt vad jag ville studera. Sen var man från Novia på besök till YA och berättade om agrologutbildningen och det lät precis som min grej," berättar Jennifer.

Sagt och gjort, vidarestudier till agrolog blev det och Jennifer flyttade till Raseborg efter examen från YA. "Det är jättebra att ha en praktisk utbildning i grunden nu då jag studerar till agrolog. Nu får jag teorin och sedan tidigare har jag praktiken, dessa två kompletterar varandra jättebra," fortsätter hon.

Efter att Jennifer fått sin agrologexamen lutar det mot att hon börjar jobba som rådgivare i lantbruksfrågor. "Egentligen har jag inte funderat så riktigt mycket ännu på vad jag vill jobba med då jag är klar från Novia, men visst är det ett drömscenario att få jobba som rådgivare och fortfarande driva familjens jordbruk vid sidan om".

Framtiden för jordbruket i Finland ser Jennifer som ljus, trots allt: "Vi har alla ett behov av mat, det kommer vi inte undan. Jordbrukaren kommer alltid att ha jobb och kommer alltid att behövas. Jag ser nog en ljus framtid för jordbrukaren och branschen, även om det ibland kan kännas utmanande."

Text: Sara Mannsén

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/landsbygdsforetagare

Europas bästa närvårdare 2023

Linn Ahlskog som utexaminerades till närvårdare från Yrkesakademien i Österbotten i december 2021 tävlade i finska landslaget i EuroSkills tävlingarna den 5-9.9.2023 i Gdansk, Polen. Hon hade redan tävlingserfarenhet från hösten 2022 då hon tävlade i WorldSkills tävlingarna och fick "Medallion of Excellence" för sin fina prestation. I EuroSkills hade Linn samlat på sig erfarenhet och självsäkerhet, hon visste hur tävlingarna går till och hon hade förberett sig och övat mycket. Hon hade utvecklats inom sitt yrke och fått mer kunskap, så till slut klaffade allt och hon kunde kamma hem ett guld i sin gren; närvårdare.

Nu har det gått ett år sedan Europamästerskapet. Vi frågade Linn om hennes tankar om yrkesutbildningen och om tävlingarna i yrkesskicklighet.

Vad tyckte du var det bästa med studierna på Yrkesakademien i Österbotten?

Det bästa med att studera vid YA är att studierna är mångsidiga och flexibla och att det finns många möjligheter när det gäller att välja vad man vill arbeta med eller studera efteråt. Jag tycker också det är bra att det finns valmöjligheten att studera på läroavtal vid YA.

Du har fortsatt med studier efter grundexamen. Varför ville du fortsätta studera? Hur har dina grundstudier på andra stadiet stött dina nuvarande studier på tredje stadiet?

Jag valde att fortsätta mina studier på yrkeshögskolan Novia efter att ha avslutat min grundexa-

men med inriktningen sjukvård och omsorg för att ytterligare fördjupa mina kunskaper och färdigheter inom sjukvården. Mitt intresse för att arbeta inom sjukhusmiljö, särskilt genom att utföra medicinska procedurer, har varit främsta anledningen till att jag fortsatte mina studier. Det har varit till stor hjälp att ha min utbildning som närvårdare i grunden nu när jag studerar till sjuksköterska, främst för att jag redan har kunskap om grunderna men även för att jag kunnat få kurser till godo.

Har du genom ditt deltagande i World- och EuroSkills tävlingarna lärt dig saker som du kommer att ha nytta av i ditt yrke, eller som du har nytta av i dina studier?

Alla praktiska uppgifter jag har tränat på och alla nya saker jag lärt mig relaterat till World- och EuroSkills har jag haft nytta av i mitt yrke som närvårdare och som sjukskötarstuderande. I de praktiska tävlingsuppgifterna kunde det vara allt från administrering av läkemedel, mätning av vitalparametrar, utvärdering av patientens behov av stöd i dagliga aktiviteter till problemlösning och kommunikation. Alla de uppgifterna påminner om en vanlig arbetsdag för mig.

Vilka framtidsplaner har du? Påverkade segern i EuroSkills-tävlingen ditt liv eller dina planer på något sätt?

Tävlingarna och segern gav mig ett annat perspektiv på livet och mitt yrke. Jag vill fortfarande arbeta inom vården i framtiden, det har inte ändrats, men givetvis gav det mig andra idéer, som att jag t.ex. kunde tänka mig att testa att arbeta utomlands eller studera ännu vidare inom hälsovetenskap. Inget är spikat ännu utan jag får se vad jag hittar på.

Har du lärt dig något nytt om dig själv?

Jo, absolut! Man kan mer än vad man tror, inget är för svårt att uppnå, man måste bara ha tålamod och intresse, allt tar sin egen tid.

Text: Linn Ahlskog, Maria Nystrand

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademien.fi/narvardare

Bra med kortare utbildningar också

Michelle Bäcklund från Närpes är utexaminerad merkonom från YA:s enhet i Närpes. Efter att hon fick sin examen år 2016 jobbade hon ett år på en bank, sedan bar flyttlasset iväg till södra Finland där hon studerade fotografering ett år.

”Sedan började jag jobba på dagis och studerade till barnledare, för att sedan flytta tillbaka till Närpes. Nu avlägger jag en delexamen inom marknadsföring här vid YA,” berättar hon.

Efter högstadiet lockade inte gymnasiet utan en praktisk utbildning kändes rätt. Då var merkonomutbildningen relativt ny, med bara en årskurs som hade startat tidigare. ”Jag tycker att merkonomutbildningen var väldigt bra och något jag har nytta av ännu idag. Den är väldigt bred och går att använda inom många olika branscher. Då jag jobbade på banken hade jag så klart väldigt stor nytta av den, men också i andra sammanhang märker jag att den behövs,” säger Michelle.

Under studierna till merkonom var marknadsföring det som var mest intressant för Michelle. ”Jag har alltid tilltalats och varit intresserad av marknadsföring och speciellt grafisk design. Jag vill lära mig mera om det, så då jag såg att delexamen inom marknadsföring erbjöds här så nappade jag direkt.”

Mer självständigt att studera som vuxen

Att studera som vuxen tycker Michelle är mycket annorlunda än att studera vidare direkt efter högstadiet. ”Då du studerar som vuxen behöver du ta reda på mycket mera själv jämfört med då man

studerade efter högstadiet, då det var mycket att bara sitta och lyssna,” säger hon. ”Som vuxenstuderande är det mycket upp till dig själv att lyssna och fånga upp det du själv är intresserad av och ta reda på mera om det,” fortsätter hon.

Studierna på delexamen inom marknadsföring går helt och hållet på distans och man får avlägga dem i sin egen takt, även om den beräknade studietiden är cirka ett halvår. För Michelle passar det här bra då hon är mammaledig just nu: ”Lite saknar jag kontakten med klasskompisarna, då också närstudietillfällena som vi har en gång i månaden är online, men annars fungerar upplägget med distansstudier jättebra,” berättar hon.

En delexamen är en kortare del av en utbildning, alltså en del av en examen. ”Jag tycker det är jättebra att det erbjuds kortare utbildningar, som just delexamen. Det är ett bra sätt att bygga på sitt kunnande och som vuxen kanske det är lättare att gå en kortare utbildning, än att gå en lång.”

Största skillnaden mellan att studera som ung och vuxen tycker Michelle är kravet på självdisciplin. ”Som vuxen gäller det att verkligen ta sig tiden att koncentrera sig på skoluppgifterna, vid sidan om familjen, eventuellt jobb och så vidare. Det kräver att du faktiskt tar dig tiden att göra dina uppgifter och det är kanske inte alltid så lätt då vardagen rullar på. Det är lätt att man tappar koncentrationen och tankarna flyger iväg på annat,” säger Michelle.

Kombinationen merkonom och en delexamen inom marknadsföring ser Michelle som en bra bas att stå på sedan, då hon förhoppningsvis någon dag jobbar med marknadsföring. ”Just nu går jag utbildningen av rent intresse för branschen, men målet är nog att jag någon dag får jobba med det i någon form. När det blir återstår att se, men kanske någon dag. Oavsett så tycker jag verkligen att jag har en bra grund att stå på med mina utbildningar.”

Text och bild: Sara Mannsén

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademien.fi/merkonom

Jag vill inspirera unga människor att hitta rätt

Kenneth Norrlin berättar själv om sin resa från det att han blev färdig från kockutbildningen tills att han idag är souschef/skiftesmästare på restaurang lh+k i Vasa:

“Jag studerade till kock på Svenska Yrkesinstitutet (SYI som sedan blev YA). Det är längesen. Jag har blivit gammal. Eller egentligen bara äldre. Det ser jag som en fördel.

Min resa är inte glamorös på något vis alls. Jag har aldrig varit intresserad av att t.ex. tävla i mitt yrke, så inga fina tävlingar finns på mitt CV. Men jag har rest och samlat på människomöten från olika kulturer och har alltid sett mat och dryck som en viktig essens i livet, så det är ofta det som har kommit upp till diskussion då jag träffat olika människor.

Jag tyckte att allt annat än jobb var intressant då jag var yngre. Så jag ströjobbade på olika restauranger som fanns i närheten där jag råkade befinna mig. Träffade alla möjliga människor. Goda och onda. Men alla intressanta.

Jag jobbade en del på färjor. Det tyckte jag var bra då jag var ledig länge emellan och kunde göra någon resa då och då. Jag jobbade också en tid på YA (då SYI) och studerade pedagogik. Var handledare i dåvarande övningsrestaurangen. Sen började jag jobba med catering och lunch. Det jobbade jag med i sex år och jag lärde mig mycket. Både om matlagning och livet överlag. Efter ännu en mellanlandning på en annan restaurang, sökte jag mig till lh+k.

Cirkeln slöts

Jag hade lärt känna ägarna på lh+k tidigt i karriären och vi hade sporadiskt hållit kontakt. Jag visste också att Sören som jag studerade tillsammans med på YA jobbade på lh+k. Det kändes lite som om cirkeln slöts. I alla fall för en viss tid framåt.

Jag tycker det är viktigt att kunna inspirera unga människor att hitta rätt. Jag var själv en rätt vilsen person som ung och behövde någon som visade mig rätt väg. Som tur hade jag en lärare som kom direkt från arbetslivet då jag studerade vid YA. Han var hårdhudad och fine dining-betonad. Han gjorde det till sin personliga mission att få mig att hitta rätt i livet. Vilket inte alltid kan ha varit lätt. Men det lönade sig. Än idag har jag principer i mitt liv som jag håller fast vid som jag lärde mig av honom.

Det är trevligt att gå ut och äta i Vasa. Mycket trevligare än för 20 år sen. Nu finns det väldigt många privatägda restauranger i stan som skulle mäta sig med vilka andra fina restauranger som helst i världen. Det fanns det inte för 20 år sen.

Den yngre generationen behövs för att bibehålla detta och för att kanske ta det ännu ett par steg längre. Vissa klarar sig med bara en liten knuff i rätt riktning, andra klarar sig helt utan. Sen finns det de som är som jag, som behöver en lite större knuff, de som behöver en liknande mentor som jag hade. Jag hatar tanken med att det inte skulle finnas en sådan människa då det behövs, så det är där jag kommer in.

Det är viktigt att se den yngre generationen intressera sig för mat och dryck. Jag vill väldigt gärna känna att man har lämnat något sorts avtryck i framtiden då de tar över helt och man själv besöker restauranger som kund.”

Text: Kenneth Norrlin

Foto: Niklas Forsberg

www.lhk.fi

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/kock
www.yrkesakademin.fi/servitor

DIN VÄG FRAMÅT

Edunova erbjuder på såväl instituts- som högskolenivå ett mångsidigt utbud av fortbildningstjänster och stöd för kompetensutveckling inom social- och hälsovård, teknik, företagsekonomi, kultur och bioekonomi. Därtill erbjuds tjänster inom internationell rekrytering samt integrations-, arbetskrafts-, certifikat-, rekryterings- och ledarskapsutbildningar.

Vårt syfte är att ge arbetslivet en tjänsteleverantör för kompetensutveckling med en stor kunskapsbas inom många områden och nivåer. Edunova driver

också bilskolan YA Drive samt Ledarskapsforum, en finlandssvensk arena för ledarskapsutveckling.

Edunova ägs och upprätthålls av samkommunen Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (Söfuk), och av Yrkeshögskolan Novia.

Se hela Edunovas utbud på www.edunova.fi eller ta kontakt på info@edunova.fi

 Edunova

TA KÖRKORT MED OSS!

Vi erbjuder både körkurskurser och enskilda körlektioner och/eller riskskolning för dig som tar körkort hemma!

TA KONTAKT

Stefan (Närpes, Kristinestad) 044-732 1390

Theresia (Vasa) 044-449 2746

www.yadrive.fi

YA!
YA Drive

AI - ANVÄNDNING IDAG OCH FRAMTIDA POTENTIAL

AI, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, HAR VARIT PÅ ALLAS LÄPPAR UNDER DET HÄR ÅRET OCH UTVECKLINGEN GÅR SNABBT FRAMÅT - HÄR ÄR NÅGRA EXEMPEL PÅ MÖJLIGHETER SOM AI ERBJUDER REDAN IDAG OCH POTENTIELLA ANVÄNDNINGSMÖJLIGHETER I FRAMTIDEN.

(Både text och grafik är till stora delar genererade med hjälp av AI).

AI ANVÄNDS REDAN IDAG INOM:

1. Sökmotorer och rekommendationssystem:

Sökmotorer som Google och rekommendationssystem på plattformar som Netflix och Amazon använder AI-algoritmer för att förstå användarnas preferenser och ge relevanta resultat och rekommendationer.

2. Naturlig språkbehandling (NLP) och chatbots:

Chatbots används alltmer för kundtjänst och support på webbplatser och appar. Dessa chatbots använder NLP för att förstå och svara på användarnas frågor på ett naturligt sätt.

3. Bildigenkänning och ansiktigenkänning:

AI används för att känna igen ansikten i foton och videor, vilket används för funktioner som autentisering, säkerhet och taggning på sociala medieplattformar.

4. Självkörande bilar:

AI-teknik används i självkörande bilar för att känna igen hinder, navigera på vägar och fatta beslut i realtid för att säkerställa en säker körupplevelse.

5. Medicinsk diagnostik:

AI används för att analysera medicinska bilder som röntgenbilder och MR-scanningar för att hjälpa till med att diagnostisera patienter.

POTENTIELLA FRAMTIDA ANVÄNDNINGSMÖJLIGHETER FÖR AI:

1. AI inom energisektorn:

AI kan användas för att optimera energianvändningen, övervaka och underhålla infrastruktur samt förbättra effektiviteten och tillförlitligheten hos förnybara energikällor som sol- och vindkraft.

2. Personifierad medicin:

AI kan användas för att analysera individuella patientdata och genetisk information för att skräddarsy behandlingar och läkemedel för varje patient.

3. Smarta städer:

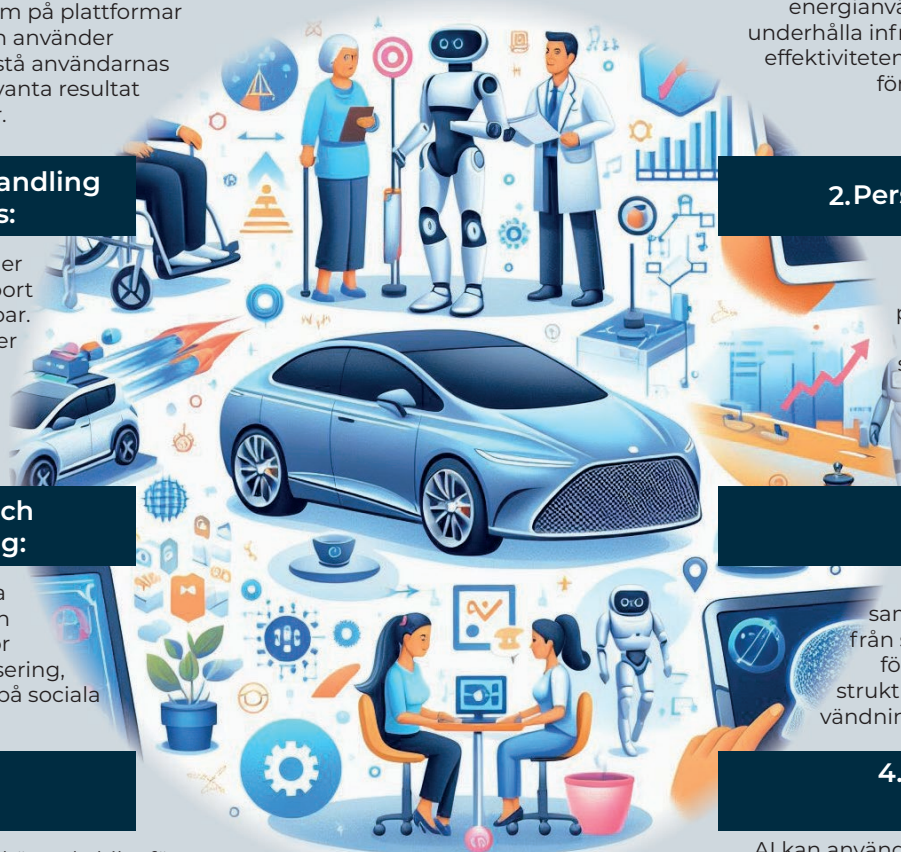
AI kan användas för att samla in och analysera data från sensorer och IoT-enheter för att förbättra stadsinfrastrukturen, optimera resursanvändning och främja hållbarhet.

4. Klimatmodellering och prognoser:

AI kan användas för att analysera stora mängder klimatdata för att förutsäga klimatförändringar, identifiera mönster och informera beslutsfattare om lämpliga åtgärder för att minska klimatpåverkan.

5. Autonom handel och finans:

AI kan användas för att automatisera handelsbeslut och prognoser inom finansiella marknader baserat på analys av stora mängder data och identifiering av mönster och trender.

UNG FÖRETAGSAMHET – ETT ÅR SOM FÖRETAGARE

Programmet "Ett år som företagare" är ett verktyg som förenar teori och praktik vid undervisningen och lärandet av färdigheter, kunskaper och attityder som är viktiga för företagare.

Programmet erbjuder studerande ett roligt och praktiskt redskap som de kan använda för att öva arbetslivsfärdigheter, lära sig en entreprenörsaktig attityd och pröva på företagande. De unga som deltar i programmet grundar ensamma eller i grupp ett UF-företag som verkar med riktiga pengar utifrån deras egna intressen, kunskaper och färdigheter. Studerande får också delta i nationella tävlingar och evenemang, om de vill.

Två av de merkonomstuderande som grundat UF-företag inom ramen av Ett år som företagare är Ly och Tuan. De började i september med att tänka ut sin affärsidé. Efter att affärsidéerna hade utkristalliserat sig och affärsplanerna var gjorda startade studerande sina företag rent konkret. De öppnade ett bankkonto för företaget, startade profiler på sociala medier, började jobba på sina försäljningspitch och marknadsföringsplaner etc.

Vietnamesiska smaker

Både Ly och Tuan är måna om att få dela med sig av sitt hemlands, Vietnams, smaker.

De vill erbjuda nya smaker och nya produkter, som man inte vanligtvis hittar i finländska affärer. Därför var det inte svårt för dem att komma fram till sina affärsidéer.

Ly producerar Che Thai, en söt bubble tea-dryck som görs på röda bönor, kokosmjölk, socker, mjölk, tapiokapärlor och asiatiska bär och frukter (t.ex. jackfrukt). Ingredienserna köper Ly i olika Asian Markets och sedan framställer hon själv drycken. Hon har haft en del utmaningar med att få finländare att våga testa produkten, men försäljningen går desto bättre till kunder med asiatisk bakgrund.

Tuan har desto lättare att hitta kunder, han säljer vårrullar. Tuan konstaterar att finländare älskar vårrullar, och hans vårrullar är extra goda eftersom de har så mycket fyllning. Han erbjuder en vegetarisk variant och en med kött. Totalt har Tuan sålt över 1000 st vårrullar berättar han.

En framtid som företagare?

Under hösten och vintern har fokus legat på marknadsföring och försäljning. UF-företagen

har sålt sina produkter under olika försäljningstillfällen som skolan, studerande själva eller utomstående ordnat, t.ex. vid julöppningen i Närpes.

På vårterminen var det dags att jobba mer med bokföring, bokslut, slutrapport med utvärdering och avslutande av företaget.

Ly tror inte hon kommer att fortsätta med Che Thai företaget, men hon funderar ändå på att starta eget företag inom skönhetsbranschen och Ett år som företagare programmet har gett henne en hel del viktig kunskap om företagande. Tuan kanske fortsätter att sälja vårrullar på marknader och liknande evenemang, men hans stora framtidsdröm är att bli polis säger han.

Text: Maria Nystrand

Bild: Ida Söderback

Läs mer om våra utbildningar:
www.yrkesakademin.fi/merkonom
Läs mer om UF:
www.nuortenny.fi/sv

FM tävlingarna i yrkesskicklighet – Mästare 2024

Mästare / Taitaja, FM-tävlingarna i yrkesskicklighet, är det största årligen återkommande evenemanget inom yrkesutbildning som arrangeras i Finland. I år kämpade cirka 400 ungdomar om FM-medaljer i 50 olika grenar i Kuopio den 20-23.5.2024.

Fyra YA-studerande lyckades ta sig vidare till Mästare finalerna för att representera skolan i de finska mästerskapen: den nybakade närvårdaren Maja Fältros tävlade i närvårdargrenen, merkonomstuderande Marta Piliptsevitj tävlade i visuellt försäljningsarbete och nyblivna målarna Lovisa Dahl och Emma Willför tävlade i grenen målning & tapetsering.

Alla jobbade hårt och visade upp fina resultat under de intensiva 2,5 dagarna som tävlingarna pågick. Totalt tävlade åtta finalister i varje gren om en plats på prispallen. Till slut stod det klart att YA:s Maja Fältros och Lovisa Dahl hade vunnit varsin medalj. Maja vann guld i närvårdargrenen och Lovisa vann brons i grenen målning och tapetsering.

YA har en lång tradition av att delta vid nationella och internationella yrkesskicklighetstävlingar. Från YA deltar vanligtvis någon eller några studerande varje år som kvalificerat sig till finalerna i Mästare tävlingarna. YA brukar också ofta ha någon eller några representanter med i det finska landslaget i EM och VM mästerskapen i yrkesskicklighet; EuroSkills och WorldSkills.

"Mästare, EuroSkills och WorldSkills tävlingarna är något som vi på YA är måna om att satsa på och vi stöder de studerande som vill delta. De unga studerande som deltar får uppleva något unikt som är värdefullt även om man inte når finalen eller prispallen," säger Anne Levonen, rektor vid YA.

Text & Bild: Maria Nystrand

VÅRA ENHETER

PEDERSÖRE

Sursikvägen 41, 68910 Bennäs

Enheten i Pedersöre ligger på Sursikbacken, som är ett stort skolcentrum med högstadiet och gymnasiet nära. Vid enheten i Pedersöre kan du studera inom social- och hälsovård. Olika projektarbeten utanför skolan är vanliga och skolan har ett nära samarbete med arbetslivet och vård- och omsorgsenheter i närregionen.

JAKOBSTAD - Campus Allegro

Köpmansgatan 10, 68600 Jakobstad

I Campus Allegro, i hjärtat av Jakobstad, finns moderna utrymmen för studerande till utövare av visuell framställning och musiker. Här finns också företagartutbildning och möjlighet till kompetensutveckling i arbetslivet.

VASA - Campus Kungsgården

Kungsgårdsvägen 30 A, 65380 Vasa

Campus Kungsgården i Gamla Vasa är en unik studiemiljö med 20 000 m² moderna utrymmen för studerande inom tiotals olika branscher. I Campus Kungsgården finns också vår egen Restaurang Kungsgården, frisörsalongen PointCut och skolans bilverkstad samt ett brett utbud av företagstjänster.

NÄRPES - Campus Mosedal

Ängskullsvägen 1, 64230 Närpes

Campus Mosedal ligger i direkt anslutning till skolcentrum. Här finns vår utbildning i logistik, som är den största i sitt slag i Svenskfinland. Här kan du också studera medietjänster, maskin- och produktionsteknik, affärsverksamhet, social- och hälsovård och till husbyggare. YA i Närpes erbjuder studerande att delta i fotbollslinjens/ishockeylinjens verksamhet med träningar under skoltid två gånger i veckan.

www.yrkesakademin.fi/varaenheter

INTERNAT OCH BOSTÄDER

Studerande som avlägger en grundexamen och studerar på heltid har möjlighet att ansöka om avgiftsfri internatplats vid våra enheter i Vasa och Närpes (i första hand läropliktiga). Anhållan om att få bo på internaten görs samtidigt som du bekräftar mottagandet av din studieplats.

Mera information för Vasa:

Internatshandledare, tfn 050-432 7484

e-post: internatet.vasa@yrkesakademin.fi

Mera information för Närpes:

Internatshandledare, tfn 050-402 4181

e-post: internatet.narpes@yrkesakademin.fi

www.yrkesakademin.fi/internat

I Jakobstad hänvisas studerande till Jakobstads stads hyresförmedling, Fastighets Ab Ebba, tfn 06-781 04 50, mera info finns på ebbafastigheter.fi

I Pedersöre hänvisas studerande till Pedersöre kommun. Kontakta fastighetssekreterare Anne Törnqvist, tfn 06-785 0153.

Stiftelsen för studieboendestäder, VOAS erbjuder boendemöjligheter för studerande i Vasa: tfn 06-327 6530, tfn 06-327 6511 eller www.voas.fi

UTBILDNING I VÄRLDSKLASS

Yrkesakademin i Österbotten (YA) har som målsättning att höja yrkeskunnandet, konkurrenskraften och välståndet i regionen med en näringslivsanpassad yrkesutbildning och en flexibel kompetensutveckling. YA erbjuder över 50 olika grund-, yrkes-, och specialyrkesexamina inom ett tjugotal olika branscher.

YA har fasta verksamhetspunkter i Jakobstad, Pedersöre, Närpes och Vasa med totalt ca 200 anställda och 2800 studerande.

Upprätthållare och ägare av YA är samkommunen Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur.

SÖK TILL YA!

Har du frågor kring hur du söker till YA? Kontakta oss:

ANTAGNINGSKOORDINATORER

antagning@yrkesakademin.fi

Camilla Öster
tfn 044-750 3256

Cecilia Becker
tfn 040-184 06 75

VÄGLEDARE

Jaana Blomqvist
tfn 050-373 7711

LÄROAVTALSKOORDINATORER

laroavtal@yrkesakademin.fi

Marie-Louise Carp
tfn 044-750 3254

Cecilia Becker
tfn 040-184 0675

VÅRA STUDIEHANDLEDARE

studiehandledare@yrkesakademin.fi

ENHETEN I NÄRPES:

Julina Lillandt
tfn 050-441 0283

ENHETEN I VASA:

Anna-Lotta Östvall-Åstrand
tfn 050-572 9150

ENHETEN I PEDERSÖRE OCH JAKOBSTAD:

Petra Söderling
tfn 044-750 3288

Benita Wolin
tfn 050-518 5114

Jessika Uljens
tfn 040-571 6479

Vår personal nås på e-post: fornamn.efternamn@yrkesakademin.fi

VÄLKOMMEN TILL YA PRECIS SOM DU ÄR!

GEMENSAM ANSÖKAN

I gemensam ansökan söker du som går sista året inom den grundläggande utbildningen (åk 9) eller du som saknar en examen från tidigare.

KONTINUERLIG ANSÖKAN

För dig som redan har en examen, vill byta bransch eller söker ny studieplats. Ansökan sker kontinuerligt under hela året enligt information på utbildningarnas webbsidor

www.yrkesakademin.fi/utbildningar

LÄROAVTAL

De flesta av våra utbildningar kan du också avlägga som läroavtal www.yrkesakademin.fi/laroavtal

Läs mer om urvalskriterier, språkkrav och hälsoskäl som kan inverka på antagningen av studerande på varje utbildnings respektive hemsida på www.yrkesakademin.fi/utbildningar

www.yrkesakademin.fi

YA!
Yrkesakademin
i Österbotten

 Svenska Österbottens förbund
FÖR UTBILDNING OCH KULTUR

YA! Yrkesakademin i Österbotten

ya_osterbotten

ya_osterbotten

Yrkesakademin i Österbotten

#yaosterbotten